

SISÄISEN TARKASTUKSEN SÄÄNNÖT JA TOIMINTAOHJEET

Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan sekä kaupunginhallituksen ohjauksessa ja valvonnassa. Sisäisellä tarkastajalla on tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus, mutta ei päätös- eikä toimeenpanovaltaa.

1. Hallintosääntö

Kaupungin hallintosäännön 84§:n mukaan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään niin, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäinen valvonta on osa johtamista. Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Sisäinen tarkastus on Naantalin kaupungin hallintosäännössä määritelty seuraavasti:

”§ 95 Sisäisen tarkastuksen tehtävät

Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoi kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle.”

2. Toimintaohjeet

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa, jonka tehtävänä on tarkastaa kaupungin sisäisen valvonnan riittävyyttä, toimivuutta ja tehokkuutta. Sisäinen tarkastus pyrkii tarjoamaan kaupungille järjestelmällisen lähestymistavan sen riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien arviointiin ja kehittämiseen, ja siten tukemaan kaupungin johtoa ja muuta organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa sekä toiminnan kehittämisessä.

Sisäinen tarkastus toimii puolueettomana ja tasapuolisena valvojana eikä se osallistu toimintoihin, joita se valvoo. Sisäinen tarkastus pidättäytyy arvioimasta sellaisia toimintoja, joista se on ollut aikaisemmin vastuussa. Objektiivisuuden katsotaan vaarantuvan, mikäli sisäinen tarkastus arvioi toimintoja, joista se on ollut vastuussa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Mikäli sisäisen tarkastuksen riippumattomuus tai objektiivisuus näyttää heikentyneen, selvittää sisäinen tarkastus lähtökohtaisesti ensin itse kaupunginjohtajalle heikentymisen syyn ja kaupunginjohtaja tekee päätöksen esteellisyydestä.

2.1. Tarkastussuunnitelma

Sisäinen tarkastus laatii kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi vuodeksi kerrallaan tarkastussuunnitelman. Vaikka suunnitelma on laadittu vuodeksi kerrallaan, tarkastustyön lähtökohtana on, että kaikki kaupungin toiminnan kannalta olennaiset toimintayksiköt ja toiminnot arvioidaan määräjain. Tarkastussuunnitelman lisäksi sisäinen tarkastus tekee pistotarkastuksia, joiden kohteet päätetään yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus päättää sisäisen tarkastuksen tehtäväkentän laajuudesta.

Tarkastussuunnitelmaan valittavien tarkastusten tulee mahdollisimman hyvin tukea kaupungin tavoitteiden saavuttamista. Kaikki tarkastukset priorisoidaan arvioimalla kaupungin tavoitteita uhkaavia riskejä siten, että samalla huolehditaan tarkastettavan alueen kattavuudesta. Tarkastuskohteiksi valitaan niin korkeariskisiä kuin myös alhaisemman riskin sisältäviä kohteita. Riskipitoisia alueita tarkastetaan useammin ja vähäriskisiä alueita harvemmin.

Tarkastussuunnitelmaa laadittaessa sisäinen tarkastus haastattelee kaupungin johtoa sekä muita tarpeelliseksi katsomiaan henkilöitä saadakseen tarkempaa tietoa kaupungin tavoitteista ja niiden erityisistä haasteista. Lisäksi sisäinen tarkastus käy läpi strategisia suunnitelmia, taloudellista informaatiota, toimintaohjeita, prosessikaavioita, aiemmin tehtyjä tarkastuksia ja muita selvityksiä. Tarkastussuunnitelma sisältää myös suunnitelman aikaisempien tarkastusten seurannalle.

2.2. *Toimintaperiaatteet*

Sisäinen tarkastus kerää tarkastuksen tavoitteiden kannalta riittävän, luotettavan, olennaisen ja hyödyllisen tiedon. Riittävä tieto on tosiasioihin perustuvaa, kattavaa ja vakuuttavaa siten, että harkitseva ja asiaan perehtynyt henkilö päätyisi samaan johtopäätökseen. Luotettava tieto on parasta, mitä on saatavilla tarkoituksenmukaisia menetelmiä hyödyntäen. Olennainen tieto tukee havaintoja ja suosituksia, ja on yhdenmukaista tarkastuksen tavoitteiden kanssa. Hyödyllinen tieto auttaa organisaatiota saavuttamaan päämääränsä.

Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti kaikkea saamaansa aineistoa tuottaakseen riippumattoman arvion tai johtopäätöksen arvioinnin kohteena olevasta asiasta. Tarkastus alkaa strategiatasosta ja päättyy prosessi-, toiminto-, projekti- ja tehtäväkohtaisiin arvioihin. Tarkastuksissa ylläpidetään hyvää vuorovaikutusta kaupungin henkilökunnan kanssa, jotta yhteistyö on henkilökuntaa motivoivaa, ja toiminnan kehittäminen tarkastushavaintojen perusteella on mielekästä.

Tarkastustoimenpiteitä ovat esimerkiksi tarkkailu, läpikäynti, vertailu, tarkistaminen, analysointi, täsmäytys, koordinointi, neuvonta, raportointi ja seuranta. Tarkastustoimet ovat yleensä tehokkaita, jos ne on erityisesti räätälöity tiettyyn tilanteeseen ja jos ne toteutetaan suunnitellusti. Sisäinen tarkastus laatii jokaisesta tarkastuskerrasta etukäteen työsuunnitelman nimenomaisen tarkastuksen tavoitteista, laajuudesta ja ajoituksesta, mutta suunnitelma voi tarpeen mukaan myös muuttua tarkastuksen edetessä.

Sisäinen tarkastus seuraa jatkuvasti myös kaupungin tavoitteita sekä suunnitelmia, ja muuttaa tarkastustoimenpiteet vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Riskeissä, toiminnoissa, hankkeissa, järjestelmissä tai sisäisissä valvontatoimenpiteissä voi ilmetä myös odottamattomia muutoksia, jotka sisäinen tarkastus ottaa huomioon tarkastustoimenpiteissä. Lisäksi sisäinen tarkastus seuraa ulkoisia olosuhteita, jotka voivat muuttaa kaupungin odotuksia ja riskejä. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ulkoisesta olosuhteesta johtuvat uudet toimenpiteet, jotta niihin voidaan reagoida ripeästi.

Sisäinen tarkastus vaihtaa informaatiota sekä koordinoi toimintoja tilintarkastajien ja tarkastuslautakunnan kanssa varmistaakseen toiminnan riittävän kattavuuden ja minimoidakseen päällekkäisen työn.

2.3. *Raportointi*

Sisäisen tarkastuksen raportointi on täsmällistä, objektiivista, selkeää, tiivistä ja rakentavaa.

Sisäinen tarkastus raportoi tarkastuskohteen vastuuhenkilölle, tämän esimiehelle ja kaupunginjohtajalle jokaisen tarkastustoimen tulokset sekä välittömiä toimenpiteitä vaativat havainnot. Lisäksi sisäinen tarkastus raportoi kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle kerran vuodessa tekemänsä havainnot. Havaintojen perusteella ilmenevät raporteista sisäisen tarkastuksen suositukset toiminnan ja toimintatapojen muuttamiseksi sekä jo toteutetut toimenpiteet.

Sisäinen tarkastus antaa tarkastettavasta tai arvioitavasta kohteesta vastuussa oleville mahdollisuuden esittää näkemyksensä havainnoista ja johtopäätöksistä ennen lopullisen raportin antamista, ellei ole perusteltua syytä menetellä toisin.

Sisäinen tarkastus voi antaa tarkastus- ja arviointisuositusten perusteella sisäistä valvontaa koskevaa neuvontaa kaupungin tilivelvölliselle johdolle ja toimintayksiköille. Neuvonta ei kuitenkaan saa vaarantaa sisäisen tarkastuksen riippumattomuutta ja objektiivisuutta eikä sisäinen tarkastus saa ottaa päätöksentekovastuuta.

Työpaperit laaditaan ja säilytetään siten, että havainnot ja suositukset voidaan myös jälkikäteen niiden perusteella todentaa. Dokumentoinnilla voidaan varmistaa kaupungin johdonmukainen toiminta. Tarkastusraporttien julkisuus määräytyy viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

2.4. Eettiset periaatteet

Sisäinen tarkastus huolehtii tehtävistään rehellisesti, objektiivisesti, luottamuksellisesti ja ammattitaidolla. Toimimalla itse eettisesti hyväksytyjen periaatteiden ja hyvän työmoraaalin mukaisesti, pitämällä yllä ammattitaitoa ja edistämällä itse aktiivisesti sovittujen tavoitteiden toteutumista voi sisäinen tarkastus esittää arvioinneissaan kehittämiskohteita ja suosituksia toisten toiminnasta.

Rehellisyys on perusta luottamukselle ja sisäisen tarkastuksen arvioiden uskottavuudelle. Sisäinen tarkastus suorittaa tehtävänsä ahkerasti, tunnollisesti ja noudattaen lakeja sekä muita säännöksiä. Sisäinen tarkastus ei tietoisesti osallistu laittomaan toimintaan tai toimi tavalla, joka heikentää sisäisen tarkastuksen tai kaupungin arvostusta.

Sisäinen tarkastus osoittaa erityistä ammatillista objektiivisuutta kerätessään, arvioidessaan ja välittäessään tietoja tarkastamistaan toiminnoista ja prosesseista. Sisäinen tarkastus arvioi tasapuolisesti kaikkia asiaan vaikuttavia näkökohtia, eivätkä sisäisen tarkastuksen edut tai muut henkilöt vaikuta tehtyihin arvioihin. Sisäinen tarkastus ei osallistu sellaiseen toimintaan tai ryhdy sellaiseen suhteeseen, joka voi vaikuttaa tai jonka voi olettaa vaikuttavan sisäisen tarkastuksen arvioinnin puolueettomuuteen.

Sisäisellä tarkastuksella on rajoittamaton pääsy tarkastustehtävässään tarvitsemiin tietoihin ja sisäinen tarkastus on huolellinen työssään hankkimansa tiedon käytössä sekä turvaamisessa. Sisäinen tarkastus ottaa huomioon saamansa tiedon merkittävyyden ja omistajuuden eikä paljasta tietoja ilman asiaankuuluvia valtuuksia ellei kyseessä ole lakiin tai ammattiin liittyvä velvollisuus.

Sisäinen tarkastus osoittaa sellaista ammatillista huolellisuutta ja taitoa, jota harkitsevalta ja pätevältä sisäiseltä tarkastukselta voidaan kohtuudella odottaa. Ammatillinen huolellisuus ei tarkoita erehtymättömyyttä. Sisäinen tarkastus osallistuu

ainoastaan niihin tehtäviin, joihin sillä on tarpeellinen tieto, taito ja kokemus. Sisäisen tarkastuksen ammattitaitoa sekä toimintatapojen tehokkuutta, vaikuttavuutta ja laatua kehitetään jatkuvasti.